

liv1

KUNST

omkring TROLDEN

**Nr. 2. 12. Årgang
September 2003**

ANSIGT & MASKE

Af: Poul-Erik Hansen

I 1994 besøgte Torben Eskerod Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, hvor han på udstillingen med forfatterportrætter så livs- og dødsmasker.

Ud over udstillingens masker fik Torben Eskerod lejlighed til at se flere masker i tårnværelset af politikere, videnskabsfolk, kunstnere og forfattere.

De viste for Torben Eskerod den gamle tro, at mennesket i dødsøjeblikket vil vise sit sande ansigt. I masken så han ikke en maske men et billede af det ubevægelige, meditative ansigt. Han fandt også, at den var ladet med ord, vi ikke kan lide.

Tre år efter besøget på Frederiksborg Slot fik Torben Eskerod tildelt Kulturministeriets fotografiske bogpris (i 1997). Den gav mulighed for udgivelse af bogen *Ansigtet*, der har forord af antropologen Joao Guilherme Biehl, der senere har samarbejdet med Torben Eskerod om en fortælling fra Brasilien om AIDS-

Indhold

Ansigt & Maske
på Vejen Bibliotek
Af: Poul-Erik Hansen

Vævetraditioner
i Askov
Af: Linda Klitmøller

Kunstneren
Aksel Jørgensen
Af: Troels Andersen

Portrætmaleren
bag omslaget
Af: Poul-Erik Hansen

Generalforsamling
Af: Poul-Erik Hansen

Aktiviteter
TID & STED

Erhvervelser
Martin Mortensen samlingen
Af: Teresa Nielsen

epidemien. Den vil udkomme på et amerikansk forlag.

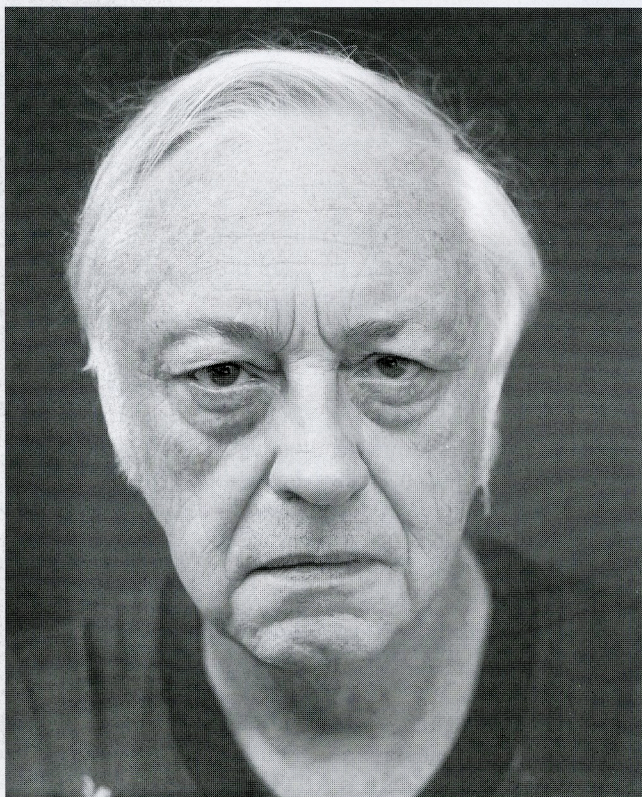
Selv når Torben Eskerod forsøger at undgå portrættet i sine fotos, fanger de ham ofte alligevel.

I Florida fotograferede han synske mennesker med åbne og lukkede øjne. Det er fotografierne med de lukkede øjne, der gengiver maskernes ro, som han selv foretrækker.

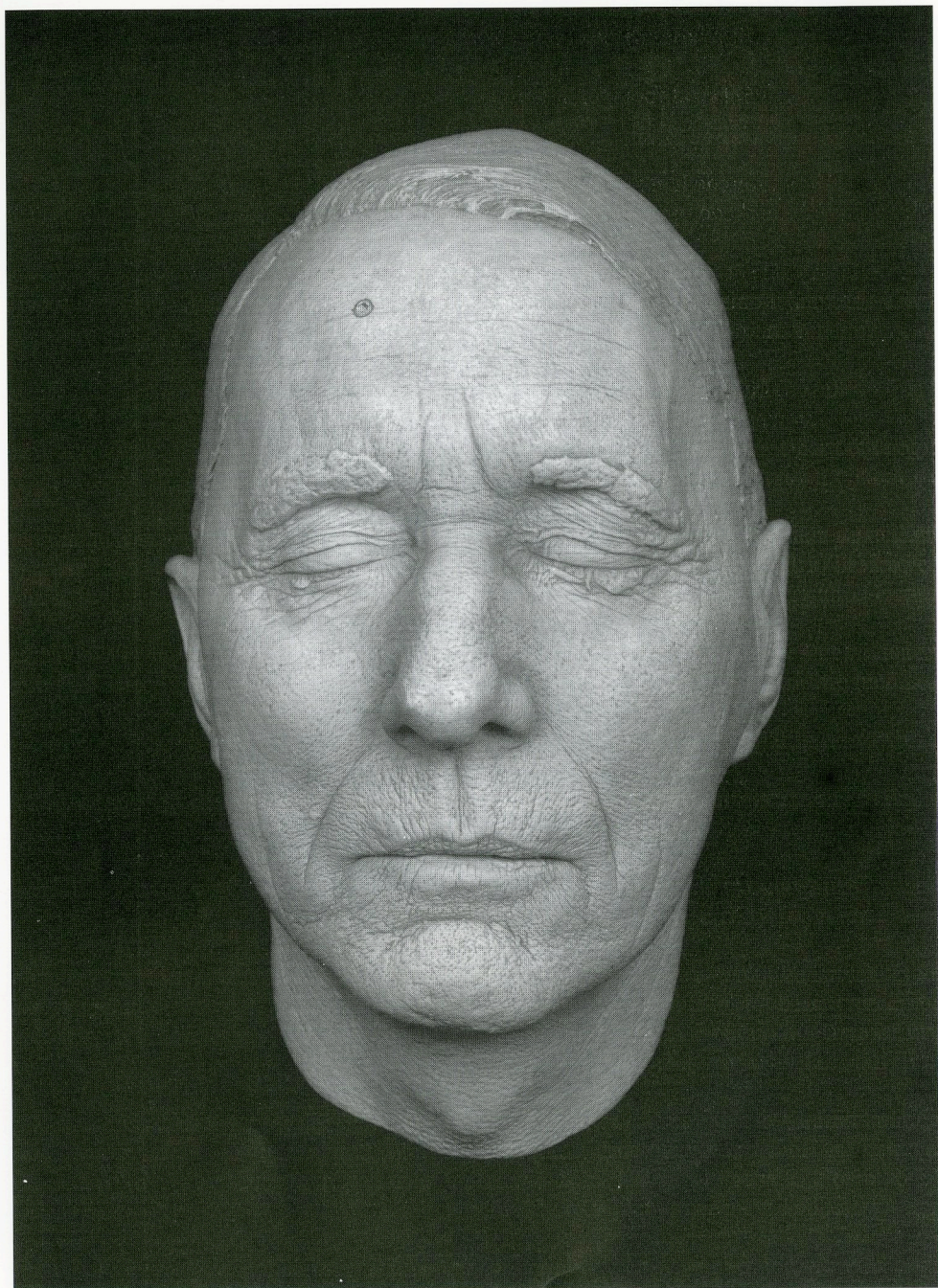
Torben Eskerod startede som dokumentarfotograf. En af hans første opgaver var at fotografere fire diakonissesøstre. I deres ansigter afspejles sammenhængen mellem bibelcitatet og den indre verden.

Torben Eskerod har fotograferet for Statens Museum for Kunst til kataloget om nybygningen og til danske arkitektfirmaer.

Han har udstillet på museer i Europa, USA og Latinamerika.

Warren-Hoover

M01a

Vævetraditioner i Askov

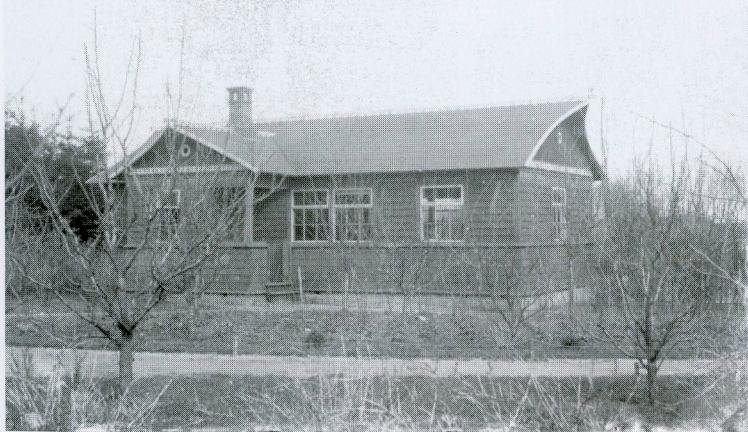
Af: Linda Klitmøller

Inge Bjørn, som i år modtager Valdemar Petersen og hustru, Esther Moesmann Petersens legat, er foreløbig sidste led i en mere end et hundrede år gammel vævetradition på og omkring Askov Højskole. Det hele startede med Jenny la Cour (1849-1928), som i 1885 kom til Askov Højskole for at blive medforstander og husmor for den udvidede højskole for piger. Til det formål erhvervede hun ejendommen Veum, og det blev her, hun kom til at afholde sine vævekurser.

Inspirationen kom fra Sverige, hvor vævning stadig - i modsætning til i Danmark - var en levende tradition på landet, og hvor der blandt borgerskabet var vokset en stadig stigende bevidsthed frem om hjemmenvævningens kvaliteter og det bevaringsværdige i traditionen. Det førte i 1874 til oprettelsen af Handarbetets Vänner, som i de følgende år kom til at udforme den traditionelle svenske hemslöjd, så den æstetisk passede til datidens idealer for hjemmet.

Jenny la Cour mødte i 1888 hele denne tradition på Hvilan Folkhögskola i Skåne, og allerede det følgende år begyndte hun i praksis på at overføre traditionen til Danmark ved at afholde vævekurser på Veum. Kurserne var korte - 4 uger - og man lærte "almindelig dansk vævning og forskellig skånsk vævning". I 1896 startede Jenny la Cour også på at afholde udvidede vævekurser på Veum, hvor der undervistes i mere komplicerede teknikker som drejrl, dobbeltvævning og kunstvævning.

Jenny la Cour holdt i 1923 op som leder af væveskolen, som derefter blev ført videre af Marie Ravn. Vægten blev nu lagt på dansk bondevævning, navnlig olmerdug og folkedragtsstoffer. I 1952 blev Væveskolen opslugt af den nystartede kursusvirksomhed på Husflidshøjskolen i Kerteminde, men vævning fortsatte som

*Jenny la Cours
vævehus i haven til
Veum.*

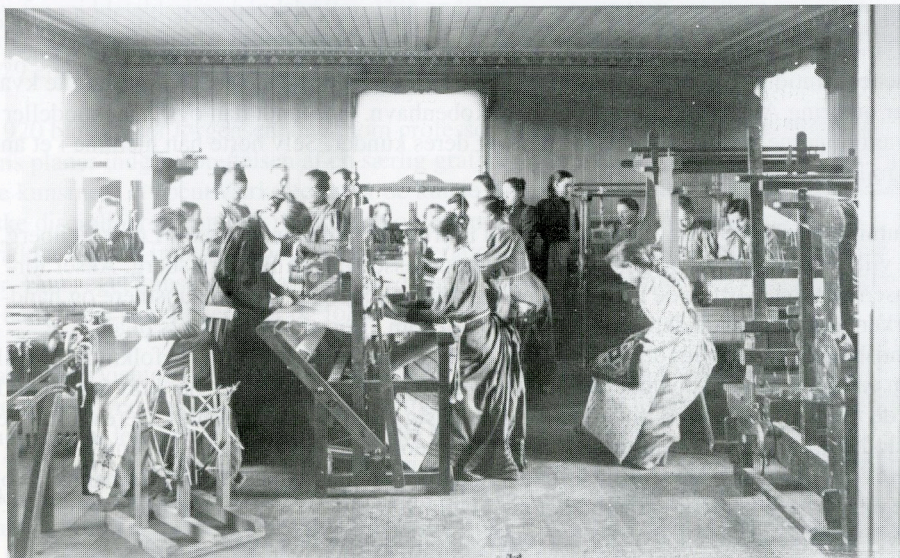
*Huset blev bygget
efter svensk forbillede
med to vævesale i
1895.*

Nedrevet i 1959.

almindeligt højskolefag på Askov Højskole - nu med Inge Bjørn som lærer.

Jenny la Cours væveskole var ikke Askovs eneste. I 1928 købte en af Jenny la Cours elever – Paula Trock (1889-1979) - Paul la Cours ejendom Askovhus. Her oprettede hun væveskolen Askovhus. I starten med kurser á 6 måneders varighed, men dette blev snart ændret. I 1930 blev Askovhus anerkendt som teknisk skole, den første i landet udelukkende for kvinder, og samtidig blev den udvidet med værkstedet Troba. Både på Askovhus og på Troba fremstillede man brugsstoffer til beklædning og til hjemmets indretning. Uddannelsen var 2-årig, og målet var at uddanne teknisk dygtige håndværkere. Paula Trock var således at finde blandt fortalerne for kvinders ret til en erhvervsuddannelse. I 1934 flyttede såvel skolen som værkstedet til en nyopført skolebygning i Sønderborg, men navnene bibeholdte de. I 1943 beslaglagde tyskerne Askovhus, hvilket i realiteten kom til at betyde skolens lukning.

I 1949 vendte Paula Trock tilbage til Askov, ikke for at åbne skole men for at starte et uldspinderi under navn af Spindegården. Erstatningsmaterialerne under 2. verdenskrig havde åbnet hendes øjne for uldens kvaliteter, og målet var at producere kvalitetsgarn til håndvævere. Men garnerne var dyre at fremstille, og håndvæverne var ikke indstillet på at betale så meget for kvalitet, så Paula Trock begyndte, dels for at vise garnernes muligheder dels for at overleve, selv at væve dem op på Spindegården. Hun satsede igen på produktion af brugsstoffer. Mest kendt blev hun for sine gardinstoffer – uldspind, som tillader lysgennemfald og spiller på kontrasten lys/mørke. Spindegården fik en række internationale opgave, blandt andet vævede virksomheden gardinerne til FN-bygningen i New York, ligesom den modtog flere internationale udmærkelser op gennem 1950'erne. I 1969 stoppede Paula Trock som leder af Spindegården, som blev solgt til Hanne Vedel. Hun flyttede i 1970 produktionen til sit værksted i Åbenrå.

Interior - billede fra Jenny la Cours vævekursus juli 1895

KUNSTNEREN

Aksel Jørgensen

Af: Troels Andersen

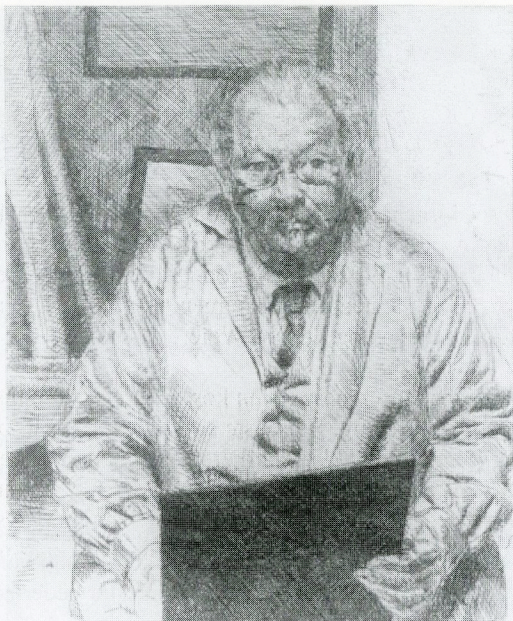
Aksel Jørgensen blev født i 1883 i et københavnsk arbejderhjem. Han var i sin tidligste ungdom arbejdsdreng og bybud, senere malersvend. Hans første selvportrætter og landskaber er fra 1902-3. Han brød igennem som maler på udstillingen "De tretten" i 1909, hvor han bl.a. udstillede sammen med Jais Nielsen, Olaf Rude, William Scharff, Robert Storm Petersen og Edvard Weie.

Aksel Jørgensen besøgte en kort tid en privat kunstskele i København men modtog ellers ikke undervisning. Han viste sig fra første færd som en fremragende tegner. Hans sociale engagement blev klart markeret i valget af motiver. Han blev inspireret af de kritiske strømninger i tiden, der bl.a. fandt udtryk i Martin Andersen Nexø's store roman om Pelle Erobreren. Dens skildring af "Arken", en boligkaserne af værste slumkarakter med den brogede befolkning kan komme i erindring, når man ser Aksel Jørgensens tidlige tegninger.

Med kritikeren og forfatteren Jens Pedersen som redaktør og med Aksel Jørgensen og Robert Storm Petersen blandt bidragyderne udkom en kort tid i 1909 tidsskriftet "Gnisten". Titlen var lånt fra den revolutionære avis, der blev udgivet af oprørske russere, bl.a. Lenin, i landflygtighed. I "Gnisten" bragtes Aksel Jørgensens store helsidestegninger af samfundets udstødte, de prostituerede og de hjemløse. Det var en kunst, der uden at propagandere tog parti for de svageste gennem en solidarisk skildring.

Aksel Jørgensen illustrerede også ved denne tid forfatteren Chr. Engelstofts bog "Svig og list" med tegninger, der hentede deres motiver fra byens bund. Han viste menneskene i husene, samtidig med at han systematisk som maler skildrede de nedrivningsdømte kvarterer omkring Adelgade og Borgergade i København. Her fandt han også sine modeller i beværtningerne, blandt de prostituerede og deres kunder. Selv hørte han hjemme i et andet miljø.

I slutningen af 1909 kom Aksel Jørgensen i forbindelse med restauratør Lorry Feilberg, der ville skabe et stort, moderne forlystelsesetablisement på Frederiksberg. Aksel Jørgensen blev hans betroede medarbejder, og sammen med en gruppe kunstnere og håndværkere udformede de det sted, der blev kendt som "Lorry". Her fandtes bl.a. "landsbyen", en efterligning af landsbymiljøet til glæde for storbyens befolkning. Dertil kom en "litterær kro" opkaldt efter digteren Holger Drachmann, der her kort før sin død havde mødt en syngepige, som han forelskede sig i og gav navnet Edith. Deres forbindelse stødte kraftigt an mod samtidens borgerlige moralopfattelse. Aksel Jørgensen skabte en række udkast til udsmykning af Drachmann-kroen med temaer fra Drachmanns liv og digtning. I 1914 sluttede samarbejdet med Feilberg brat, og Aksel Jørgensen gennemlevede i de følgende år en alvorlig nervemæssig og kunstnerisk krise. Det sidste arbejde, Aksel Jørgensen udførte for Lorry Feilberg, var Riddersalens loftsma-

leri fra 1914 med Thor og Loke som motiv. Thor og Loke-billedet blev indledningen til en mangeårig beskæftigelse med Nordens guder. Med udgangspunkt i Oehlenschlägers digtning af samme navn opstod samme år tanken om at skabe et stort bogværk, der kunne forene illustration og tekst. Oprindeligt ville Aksel Jørgensen have alle Oehlenschlägers 24 sange med i bogværket og skære både tekst og alle bogstaver i træ. Han gjorde studier på Det Kongelige Bibliotek og arbejdede i adskillige udkast med inspiration fra middelalderlige håndskrifter. Han endte med at begrænse sig til en enkelt af sangene, Thors rejse til Jotunheim. 6-8 år gik med forarbejder og udkast, inden bogen i 1929 endelig kunne udsendes til Radeerforeningens medlemmer.

I 1920 blev Aksel Jørgensen ansat som professor i malerkunst på Kunstakademiet. I hans planer indgik oprettelsen af en særlig grafisk skole. Her fandt generationer af danske kunstnere et åbent værksted, hvor de kunne beskæftige sig med grafikens tre klassiske discipliner, træsnittet, raderingen og litografiet. Hans lærergerning kom til at strække sig helt frem til 1954, og flere generationer af danske kunstnere blev hans elever. Hans eget kunstneriske arbejde gled i hans samtid i baggrunden og stod i skyggen af hans virke som underviser og folkeoplyser.

Hans undervisning på Kunstakademiets malerskole byggede på modelstudiet.. ”De egenskaber ved naturen, der har betydning for kunstneren, er tingenes ydre, deres form, tingene som legemer. For kunstnerens øje bliver disse former åndfulde, ja sjælfulde ...”. Men for at kunne skabe en kunstnerisk oplevelse må man gå ud fra et synsbillede, ikke blot en sansning” skrev han selv. Hans senere arbejder blev ofte mødt af kritik, især på grund af deres usædvanlige farveholdning. Først i de sidste tiår er betydningen af hans egen skabende indsats i dansk kunst blevet anerkendt.

PORTRÆTMALEREN BAG OMSLAGET

Af: Poul-Erik Hansen

Da Frederik den V i 1754 stiftede Kunstakademiet, fik den flere danske elever, der stadig står som betydningsfulde kunstnere fra tiden.

Blandt dem finder vi Jens Juel, der er kunstneren bag omslaget på Maria Hellebergs roman *Kærlighedsbarn*. På omslaget vises en detalje fra et maleri af bogens hovedperson Louisa Augusta, som Jens Juel flere gange har portrætteret.

Jens Juel blev født på Fyn den 12. maj 1745 og voksede op ved Lillebælt. Som 15 årig blev han sendt til Hamborg, hvor han hos hamborgmesteren Michael Gehrmann oplærtes i den nordtyske skoles teknik og stil efter nederlandske traditioner.

Der fandtes intet kunstakademi i byen, men byens velhavende borgeres samlinger af familieportrætter og af nederlandsk kunst stod åbne til studierne for de unge kunstnere.

Allerede inden Jens Juels 20-års-dag har vi fra Hamborg-tiden overraskende portrætter.

I 1765 maler han søsteren Anne Sophie ved sit sytøj. Ellen Poulsen skriver i sit store værk om Jens Juel (bd.1-2, 1991) om billedet : "...hollandsk i stilen men Juelsk i udførelsen, yndefuldt i linjerne, farverne og det levende lykkelige udtryk".

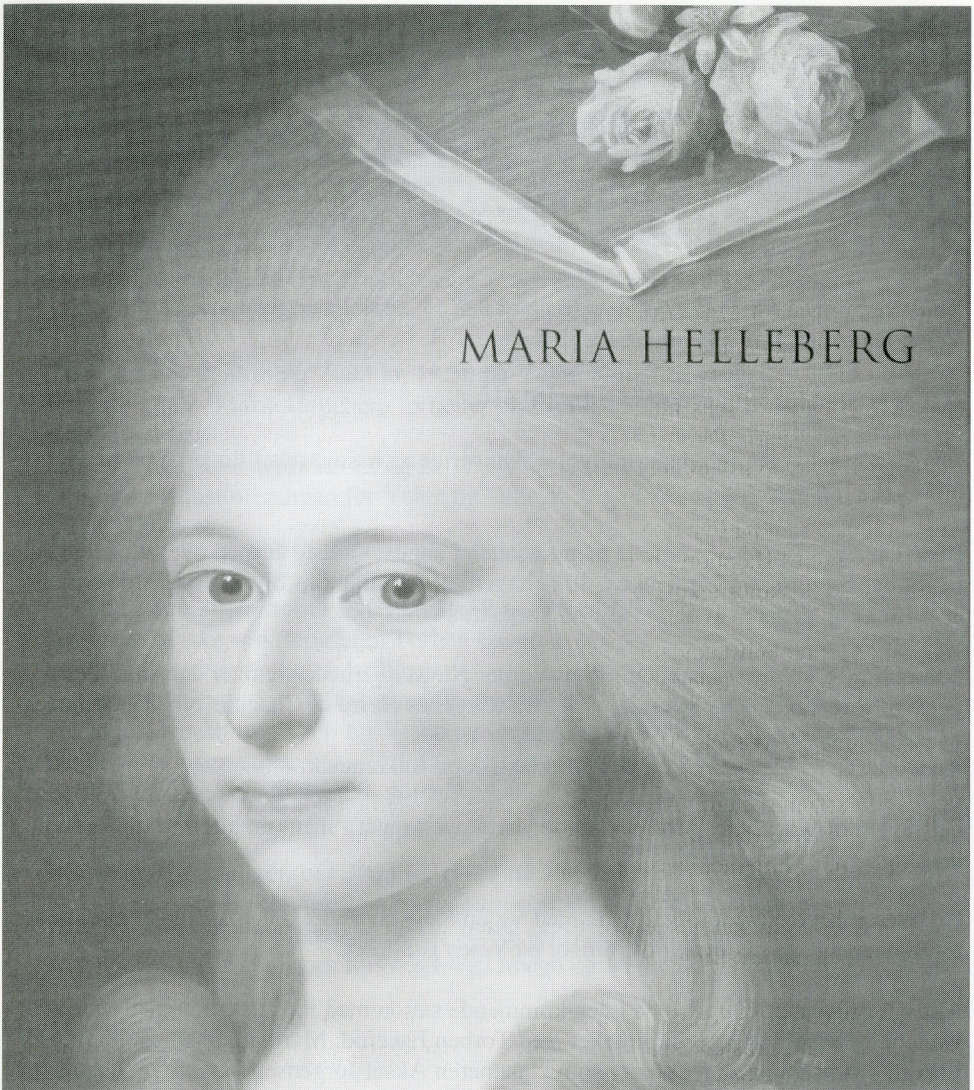
Kun fire år efter, at han havde malet portrættet af søsteren, malede han i 1769 et portræt af dronningen på bestilling.

Han var således tidligt en anerkendt portrætmaler, mens han havde sværere ved historiemaleriet, som han kastede sig ud i efter 1765 for at kunne deltage i akademiets konkurrence om guldmedaljen.

Det lykkedes efter flere forsøg at få den dog uden at modtage det rejsestipendium, som han ønskede. Han fik dog gennem private tilskud økonomi til at foretage studierejser til Dresden, Wien, Rom, Paris og Geneve, hvor han studerede den samtidige portrætkunst.

Fra omkring 1780 avancerer han i København til hofportrætmaler, professor, direktør og medlem af Akademirådet.

Jens Juel døde i 1802, men hans kunst fik efterfølgende stor betydning for flere kunstnere, blandt andet C.W. Eckersberg og den norske kunstner I.C. Dahl.

MARIA HELLEBERG

KÆRLIGHEDSBARN

Louise Augusta var navnet på den smukke datter, som blev frugten af dronning Caroline Mathildes kærlighedsforhold til livlægen Struense.

Hun blev gift "tilbage" i familien med den kommende hertug Frederik Christian af Slesvig-Holsten-Sønderborg og Augustenborg.

De oplevede på trods af store personlige forskelle dyb gensidig kærlighed men også nederlag og tragedie. Derom handler Maria Hellebergs store roman Kærlighedsbarn.

Generalforsamling samlede hundrede

Af: Poul-Erik Hansen

Kunstforeningen for Vejen og Omegn holdt den 11. september generalforsamling på Vejen Kunstmuseum med hundrede deltagere.

Medlemstallet i foreningen var opgjort til 550.

Mange har deltaget i foredrag, udflugter, koncerter og besøgt udstillingerne på museet og biblioteket i den forløbne sæson.

Både i år og sidste år tyvstartede man sæsonen i august - sidste år med over 90 deltagere til Kähler-foredrag og i år med ca. 40 deltagere til foredrag om Bjørn Nørsgaard forud for en udflugt op gennem Jylland i Bjørn Nørsgaards "fodspor".

I beretningen kunne formanden - Poul Verner Nielsen - glæde sig over den store deltagelse til foredragene der spændte vidt - fra Ringenes Herre til Chagalls bibelske billeder.

Koncerterne havde spændt fra jazz, til klassisk og folkemusik.

Udflugten til Stockholm i foråret havde været overtegnet - mens en aftentur til Trapholt ikke samlede nok deltagere.

Ud over at have et godt samarbejde med Vejen Kunstmuseum om udstillinger har kunstforeningen arrangeret egne udstillinger på Vejen Bibliotek.

Aktivitetsniveauet vil fortsætte i den kommende sæson med forfatteraften med Maria Helleberg, udstillinger på biblioteket med Torben Eskerod, Martha Larsen og Gudmund Lervad - samt foredrag fra emner som kunstneren Aksel Jørgensen, Kvium og Ursula Munch Petersen til ny kunst og symbolisme.

På generalforsamlingen fortalte Teresa Nielsen om museet kommende aktiviteter fra den kommende legatudstilling med Inge Bjørn, der åbner 20 september til fejringen i juli af museets 80 års-dag. På grund af ombygning og renovering af lokalerne, vil kun "det gamle bibliotek" være åben i månederne april, maj og juni.

Følgende medlemmer blev udtrukket som vindere af gevinster : Hanne Oxlund, Inger Hansen, Agnete Geersbro, Niels Jørgen. Petersen, Ellen Jensen, C. J. Nilsson, Inga Dolerup og Else Lervad.

AKTIVITETER - TID & STED

♦ **Lørdag den 20. september 2003 kl. 13.00**

Fernisering på årets legatudstilling

Værker af væveren Inge Bjørn.

Ved åbningen synger Kristine Finderup.

Udstillingen slutter 16. november 2003.

Omvisning søndagene den 5. oktober og 2. november, begge dage kl. 15.00.

♦ **Torsdag den 2. oktober 2003 kl. 19.30 på Vejen Kunstmuseum**

Forfatteraften - Maria Helleberg fortæller om sit forfatterskab og romanen Kærlighedsbarn.

Entre kr. 50,00 for medlemmer og kr. 65,00 for ikke medlemmer.

Arrangør: Kunstforeningen for Vejen og Omegn, Vejen Kunstmuseum og Vejen Bibliotek.

♦ **Torsdag den 30. oktober 2003 kl. 19.30 på Vejen Bibliotek**

Ansigt & Maske ved fotografen Torben Eskerod

Lysbilledforedrag og Fotoudstilling.

Entre til foredraget kr. 35,00 for medlemmer og kr. 50,00 for ikke medlemmer.

Arrangør: Kunstforeningen for Vejen og Omegn og Vejen Bibliotek i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Udstillingen kan ses til den 29. november.

♦ **Mandag den 3. november 2003 kl. 19.30 på Vejen Kunstmuseum**

Kunstneren Aksel Jørgensen - ved museumsinspektør Troels Andersen.

Entre kr. 35,00 for medlemmer og kr. 50,00 for ikke medlemmer.

Arrangør: Kunstforeningen for Vejen og Omegn og Vejen Kunstmuseum.

VEJEN KUNSTMUSEUM INFORMERER

ERHVERVELSER - Martin Mortensen samlingen

Af Teresa Nielsen, museumsinspektør

Rigtig mange gæster glæder sig ved på Vejle Kunstmuseum at finde en af landets få fyldige keramiksamlinger. Den er på ingen måde færdig og der byder sig heldigvis løbende muligheder for at skabe meningsfulde perspektiveringer af Niels Hansen Jacobsens keramiske virke.

En af hans samtidige, som der bliver gjort en del ved er Martin Mortensen (1874-1949). Han var i 1905 færdiguddannet som arkitekt fra Kunstakademiet, men viede sig efterhånden fuldt og helt til keramikken. Det startede i 1899 med forsøg hos Københavns Lervarefabrik, hvor bl.a. Thorvald Bindesbøll og Svend Hammershøi har arbejdet. 1901 viste han for første gang sine værker for offentligheden og i 1907 blev han ejer af Taastrup Lervarefabrik.

Museets Martin Mortensen samling tager afsæt i en vase fra 1937, der blev indkøbt på auktion. Siden er opsporet flest mulige oplysninger om den lidt kendte kunstner. Undervejs har samlere og handlende gjort det muligt at udvide repræsentationen. Indenfor det sidste års tid er seks "nye" stykker kommet til. De er alle fra de tidlige år. Alle er de omhyggeligt signeret med hans karakteristiske monogram af to sammenslyngede M'er og dertil en datering, der spænder fra 1900 til 1905. Det er sjældent under bunden man skal lede efter disse oplysninger. De står tit begge tydeligt indridset på korpus. Martin Mortensen samlingen står for tiden fremme igen først i Gallerigangen.

VEJEN KUNSTMUSEUM

Østergade 4 6600 Vejle

Tlf. 75 36 04 82

Fax 75 36 04 81

E-mail museum@vejenkommune.dk

Museets åbningstider:

Tirsdag-Fredag kl. 10.00 - 16.00

Lørdag-Søndag kl. 11.00 - 17.00

Mandag Lukket - Fri entré

MEDLEMSBLAD for Museums- og kunstforeningen for Vejle og omegn

Redaktion:

Poul-Erik Hansen (ansvarshavende)

Badstuegade 6, 6100 Haderslev.

Tlf. 21 26 57 80

Poul-Verner Nielsen, Gunnarsvej 7, 6600
Vejle.

Tlf. 75 36 28 70.

Annette Houborg, Morbærvej 91, 6600
Vejle.

Tlf. 75 36 39 02

Bladets red. modtager gerne stof fra foreningens medlemmer.

Artikler dækker ikke nødvendigvis kunstforeningens synspunkter.

